

Anmeldelser

Tips om medisinsk litteratur, andre bøker, filmer og elektroniske medier som bør anmeldes, sendes tidsskriftet@legeforeningen.no

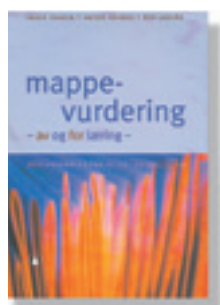
Innføring i mappevurdering

Inger Taasen, Anton Havnes, Per Lauvås

Mappevurdering – av og for læring

240 s. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2004.

ISBN 82-05-32944-3

Mappevurdering er blitt et sentralt begrep i moderne pedagogisk teori og praksis, og innebærer – svært forenklet – at studentene tar vare på ulike former for besvarelser og arbeider, slik at de ved fullført kurs eller semester kan

dokumentere både sin opparbeidede kompetanse og den læringsprosessen de har vært igjennom. Denne boken har som målsetting å gi begrepet innhold, og henvender seg både til universitetslærere, studenter og andre interesserte. I 14 kapitler får vi en innføring i det teoretiske grunnlaget, samtidig som forfatterne illustrerer med en rekke praktiske eksempler (som i stor grad er hentet fra helsefagene) hvordan mappeevaluering påvirker læringsmiljøet, læringsprosessen, student- og lærerrollen og eksamenssituasjonen.

Gjennom hele boken fremheves mappevurdering som en mer hensiktsmessig evalueringsform enn tradisjonelle prøver og eksamener, blant annet fordi ordningen tillater løpende tilbakemelding til studentene gjennom hele studieåret, både fra lærere og medstudenter. Man styrker altså evalueringens *veiledende* funksjon, på bekostning av den *kontrollerende*. Argumentene for mappevurdering får dermed ideologiske overtoner: de knyttes an til et læringssyn som vektlegger kunnskapens relativitet, lærerens rolle som «coach» i stedet for autoritetsfigur og studentens sosiale interaksjoner. Metoden ses som et virkemiddel for å utvikle evne til samarbeid, ansvar for egen læring og dybdeforståelse. Kort sagt: Forfatterne argumenterer for en pedagogisk tradisjon som er diametralt motsatt Kieldands latinskole.

Her ligger også bokens største svakhet. Forfatterne gir ingen seriøs drøfting av den betydelige kritikken som har vært reist mot reformpedagogikken de siste årene. I sin iver etter å ta avstand fra byer-i-Belgia-undervisningen, blir de i stedet misjonærer

for den motsatte ytterlighet. Dette kan for så vidt danne utgangspunkt for underholdende polemikk, men er lite opplysende og bidrar dessuten til å svekke budskapet, som av mange risikerer å bli avvist som skrivebordspedagogisk livsfjernhet.

Fremstillingen skjemmes også av en betydelig ordrikdom og mange gjentakelser av budskapet; en strammere redigering hadde hevet kvaliteten betydelig. Man har tilstrebet en muntlig språkføring, som imidlertid får et kunstig og nærmest barnaktig preg, jf. overskrifter som «Og selvvrurdering? Hm!».

Men til tross for disse innvendingene: Boken kan være grei som en orientering til kolleger med undervisningsansvar på universitets- eller høyskolenivå. For andre er den neppe av interesse.

Vegard Bruun Wyller

Barneklubben
Rikshospitalet

Om multipel sklerose for alle

Per Soelberg Sørensen, Mads Ravnborg, Agnete Jønsson, red.

Disseminert sklerose

En bok for pasienter, pårørende og behandlere. 224 s, ill. København: Munksgaard, 2004.

Pris DKK 268.

ISBN 87-628-0400-6

Multipel sklerose er en sykdom mange har hørt om, men få kjenner den egentlig når de selv eller en i familien eller omgangskretsen plutselig rammes. Sykdommen er kronisk og behovet for informasjon stort. Denne boken, som nå foreligger i 2. utgave, er skrevet av danske eksperter og er primært ment for pasienter og deres pårørende.

Boken er inndelt i 16 kapitler og gir en oppdatert oversikt over hva som skjer ved multipel sklerose, sykdomsårsaker, utbredelse, symptomer, diagnostikk, forløp, behandling av sykdommens forløp og symptomer, fysioterapi, ergoterapi, psykologbehandling, sosiale forhold, rehabilitering og forskning. De to siste kapitlene om sosiale forhold og rehabilitering er skrevet ut fra danske forhold, men inneholder en del betraktninger av generell karakter som lett kan overføres til norske forhold. Boken er grundig og gir en utfyllende oversikt over de enkelte emner.

Når man skal informere om en kronisk

sykdom som hos noen kan ha et meget alvorlig forløp og hos andre kanskje knapt kommer til å merkes, er det vanskelig å vite hvordan man skal vektlegge informasjonen. Forfatterne av denne boken har klart å gi nøktern informasjon som verken virker skremmende eller bagatelliserer.

En innvending kan være at det er lite illustrasjoner. Forfatterne har i stedet lagt vekt på å forklare og har lyktes med å gjøre til dels vanskelige emner forståelige. For en del pasienter kan boken kanskje virke for omfattende som en første innføring i sykdommen, men en god innholdsfortegnelse og et godt stikkordregister gjør det enkelt å finne frem. De enkelte kapitlene kan fint leses for seg. Boken kan også brukes som oppslagsverk. At de enkelte emnene behandles grundig, gjør at den kan brukes som en innføring i sykdommen for helsepersonell, leger inkludert. Det finnes ingen tilsvarende oppdatert bok på et skandinaviske språk og boken fyller et behov for lettlest, men samtidig omfattende informasjon om sykdommen. Dette er en bok som varmt kan anbefales både pasienter og helsepersonell.

Elisabeth Gulowsen Celius

Nevrologisk avdeling
Ullevål universitetssykehus

Å jour om pasientrettighetsloven

Aslak Syse

Pasientrettighetsloven med kommentarer

419 s. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2004.

Pris NOK 590

ISBN 82-05-31546-9

Lov om pasientrettigheter trådte i kraft 1. januar 2001. Det har pågått et kontinuerlig arbeid i helsevesenet for å tilpasse rutiner og dokumentasjon til de krav loven stiller. Aslak Syse bok utkom for første gang i 2001.

Nå foreligger 2. reviderte utgave, som er å jour til og med de lovendringer som trådte i kraft 1. september 2004, blant annet med omtale av rett til individuell frist for helsehjelp og fritt sykehusvalg, som nå også

omfatter enkelte private sykehus. Forfatteren har i mange år virket som lege. Han er nå professor ved Institutt for offentlig rett, Universitetet i Oslo.

Bokens første del omhandler utviklingen av pasientrettigheter i Norge og pasientrettighetslovens forhold til beslektet lovgivning. I bokens andre del gjennomgås lov om pasientrettigheter kapittel for kapittel: rett til helsehjelp og transport, rett til medvirkning og informasjon, samtykke til helsehjelp, rett til journalinnsyn, barns særlige rettigheter, klage, pasientombud. Lovens bestemmelser er kommentert i lys av lovens forarbeider, forskrifter, domsavsigelser, offentlige dokumenter, rettsvitenskapelige referanser og annet rettskildemateriale.

Blant mange engasjerende temaer vil jeg nevne temaet samtykke til helsehjelp. Som hovedregel er det nå lovfestet et krav om pasientens samtykke til å få helsehjelp. Det er også regler for samtykke på vegne av mindreårige og av pasienter uten samtykkekompetanse. Mange leger møter pasienter uten samtykkekompetanse. Bokens språk er klart. Andre utgave er fyldigere enn første utgave. Leseren finner litteraturliste, oversikt over relevante offentlige dokumenter, lovregister og domsregister. Dette er en vesentlig kunnskapskilde vedrørende pasientrettigheter. Boken mangler stikkordregister, det gjorde også første utgave. Det reduserer bokens verdi som oppslagsbok for leger. Bokens eksempler er hentet fra ulike rettskilder. Flere problemstillinger og begreper kunne vært belyst av eksempler fra den kliniske hverdag.

Rolf Hanao

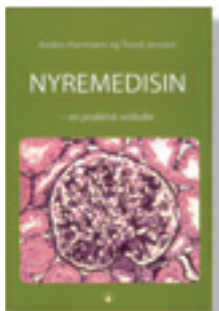
Nevrokirurgisk avdeling
Ullevål universitetssykehus

Godt på norsk om nyrer

Anders Hartmann, Trond Jenssen

Nyremedisin

En praktisk veileder. 215 s, tab, ill. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2004. Pris NOK 395 ISBN 82-05-32555-3

Forfatterne er overleger ved Rikshospitalets nyremedisinske avdeling og professorer ved universitetene i Oslo og Tromsø. De er blitt inspirert av sine studenter til å lage denne boken. Undertittelen, *En praktisk veileder*,

henspiller på at forfatterne innledningsvis tar et uvanlig grep med et kapittel på 44 sider om vanlige presentasjonsformer av nyresykdom. Her presenteres og diskuteres undersøkelse og behandling av de vanligste symptomer og tegn ved nyresykdommer,

bl.a. illustrert ved noen representative og autentiske sykehistorier. Kapitlet fremstår som en utmerket innføring i nyresykdommenes omfattende og mangfoldige ytringsformer. En liten innvending kan være at studentene kastes hodestups inn i ukjente begreper og problemer som krever tett oppfølging av lærere. Kanskje ville noen innledende forklaringer av terminologi og begreper vært nyttige.

Bokens øvrige åtte kapitler er bygd opp som en vanlig lærebok. Glomerulære, tubulointerstisielle og vaskulære sykdommer behandles i egne oversiktlige kapitler. Det skilles greit mellom immunologiske og hemodynamiske årsaksforhold, mellom primære og sekundære glomerulopatii og mellom nefritt og nefrose. I omtalen av disse kompliserte begreper og sykdommer synes jeg boken skiller seg fordelaktig ut fra andre lærebøker for studenter. I disse kapitlene fremstilles og diskuteres problemer som studentene alt har møtt i innledningskapitlet. Det er en stor fordel for tilegnelsen, selv om det blir gjentakelser – eller kanskje nettopp derfor. Boken slutter med to kapitler om konservativ og aktiv behandling av kronisk nyresvikt, områder hvor forfatterne er på hjemmebane og kvaliteten er deretter. Innimellom er det kapitler om akutt nyresvikt, nyrestein og nyresyke ved svangerskap av mer ordinær karakter.

Boken har en rekke nyttige tabeller, illustrasjoner og røntgenbilder som er pent presentert. I særklasse er en lang serie lysmikroskopiske og elektronmikroskopiske fotografier tatt og beskrevet av overlege Erik Heyerdahl Strøm ved Rikshospitalets avdeling for patologi. Bildet av en normal glomerulus pryder med rette forsiden. Boken har bløte permer, men sidene er av glanset kvalitet velegnet for bildene. Honnør til forlaget! Det er en glede å fastslå at forfatterne har lagt stor vekt på de histologiske forandringer for å bibringe forståelse for nyresykdommenes årsaksforhold og ytringsformer. Boken fremstår også som et histologisk nyreatlas av internasjonal klasse.

Jeg savner et innledningskapittel om noen sentrale fysiologiske og patofysiologiske relasjoner på celle- og organnivå mellom natrium, kalium, klor og vannstoffer. Omtale av hyper- og hypokalemi henger derfor litt i luften. Acidose er vel behandlet. Den hypokloremiske alkalose ved hypokalemi er ikke nevnt. Ordene alkalose, klor og natrium finnes ikke i boken. Hvis alkalose hadde vært omtalt, ville det også vært naturlig å ta med melk-alkalisyndromet, som riktignok er sjeldent men patofysiologisk interessant. Ved omtalen av hyperkalemi savner jeg beskrivelse av de karakteristiske EKG-forandringer som kan være av diagnostisk verdi. Jeg savner et kapittel om dosering av medikamenter ved nyresvikt og spesielt omtale av diuretika. Nå streifes dette så vidt i en tabell. Kanskje

det er forklaringen på at diuretika ikke foreligger som stikkord. Jeg savner angivelse av at hyaline sylindre består av det nyrespesifikke protein uromukoid. Bortsett fra disse bemerkninger mener jeg at det meste er med og fremstilt begripelig og korrekt.

Referanselisten på slutten av hvert kapittel er uvanlig ved at det gis nasjonale preferanser. Forordet angir: «Siden dette er en norsk lærebok, har vi bevisst referert til norske erfaringer, der slike finnes.» Jeg er i tvil om at dette er gode signaler til studenter og andre. Fremgangsmåten kan føre til at man får et fortegnet bilde av utviklingen.

Referanselister har lett for å feste seg. Her har fremgangsmåten ført til merkværdigheter. For eksempel har man valgt å belegge den gode erfaring med dialyse ved metanolforgiftning med en artikkel i Tidsskriftet fra 2003, mens det foreligger norske bidrag decennier tidligere. Ved svangerskapsforgiftning angis det som en erfaring fra 1998 at hodepine og synsforstyrrelser er alvorlige symptomer. Gynekologene vil nok trekke på smilebåndet. I stedet for referanselister bør man i nye opplag begrense seg til «anbefalt litteratur». Man bør også ta hensyn til at boken kan få et nordisk marked. Det er den god nok til, bl.a. på grunn av Strøms bilder.

Boken foreligger i et greit språk og er delikat presentert. Et stikkordregister kunne det vært nedlagt mer arbeid i, metanol savnes. Men så blir jo spørsmålet om det er behov for en slik bok på norsk? Nefrologi er jo godt dekket i de vanlig brukte lærebøker i indremedisin på engelsk. Kapitlene om nyresykdommer i disse er av omtrent samme omfang og kvalitet, og en slik må jo studentene skaffe seg i alle fall. *Nyremedisin* har imidlertid et sterkt fortrinn på grunn av de histologiske bilder.

Dagens nefrologi fremstår for mange som komplisert, og på mange områder er det ved klassifisering, undersøkelse og behandling ingen internasjonal konsensus. På viktige områder har vi her til lands utviklet nasjonale tradisjoner, noe bl.a. forfatterne har bidratt til. Jeg er derfor kommet til at det er behov for denne boken på norsk. Mine innvendinger i det foregående blir små i forhold til hovedbeholdningen. Jeg synes forfatterne har lyktes svært godt i sitt forsett.

Det er en glede å anbefale *Nyremedisin* som lærebok for medisinske studenter og som veileder for andre interesserte, i første rekke for indremedisinere, urologer og sykepleiere ved avdelinger for nyresykdommer.

Erik Enger
Jar